

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

В Україні відбулась реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади, яка передбачає передачу більших повноважень і ресурсів на місцевий рівень. Важливою складовою та запорукою реалізації цієї реформи є формування фінансово спроможних об'єднаних територіальних громад. Місцеві бюджети посідають головне місце у соціально-економічному розвитку територій, адже саме через них здійснюється фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, молодіжних програм, фінансування житлово-комунальних господарств тощо. В умовах децентралізації місцевого самоврядування актуалізується завдання не тільки забезпечення необхідної кількості фінансових ресурсів для виконання обов'язків та функцій, покладених на громади, а й забезпечення ефективного управління за ресурсної обмеженості.

У зв'язку з цим поява функціональних досліджень¹, які відображають теоретико-методологічні засади та практичні аспекти прийняття ефективних рішень з питань фінансової діяльності об'єднаних територіальних громад в Україні, є вельми своєчасною і важливою подією в науковому світі.

Монографія «Фінанси об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації в Україні» складається з п'яти розділів, у яких обґрунтовано авторський підхід до вирішення наукової задачі, що виявляється в поглибленні теоретичних і методологічних положень, а також розробці практичних рекомендацій стосовно модернізації управління фінансами об'єднаних територіальних громад для забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів України.

Перший розділ «Теоретичні основи фінансів територіальних громад» присвячено дослідженню еволюції місцевого самоврядування та його наукових концепцій, розкриттю інституційних засад фінансових відносин територіальних громад та обґрунтуванню наукових підходів до визначення їх фінансового потенціалу. Заслугує на увагу розуміння автором змісту дефініції «фінансовий потенціал об'єднаної територіальної громади», яку представлено як сукупність власних, залучених, фактично акумульованих та потенційно доступних фінансових ресурсів економічної системи об'єднаної територіальної громади і можливостей відповідної територіальної громади щодо їх ефективного використання з метою забезпечення операційної та інвестиційної діяльності, досягнення загально-системних цілей в умовах нестабільності факторів зовнішнього середовища, а також взаємодію зазначених складових з метою забезпечення сталого розвитку певної території.

У другому розділі «Методологічні основи формування сукупних доходів об'єднаних територіальних громад» розкрито засади формування дохідної бази об'єднаних територіальних та їхніх бюджетів. Науковий інтерес викликають наведені автором результати дослідження щодо засад розвитку ринку запозичень об'єднаних територіальних громад. Також автором обґрунтовано, що фінансова спроможність ОТГ є необхідною і достатньою умовою зростання рівня соціально-економічного розвитку громади.

¹Щур Р. І. Фінанси об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації в Україні: монографія. Тернопіль: Осавца Ю. В., 2019. 394 с.

У третьому розділі «Видатки об'єднаних територіальних громад в умовах бюджетної децентралізації» розкрито теоретичні основи формування видатків об'єднаних територіальних громад, досліджено фінансову поведінку цих громад у контексті пріоритетності бюджетних видатків. Заслужує на увагу проведене автором дослідження методологічних засад планування видатків бюджетів ОТГ на основі застосування програмно-цільового методу.

Четвертий розділ «Система управління фінансами об'єднаних територіальних громад України в умовах децентралізації» присвячений поглибленому вивченню системи управління фінансами ОТГ в Україні на основі різних теоретичних та практичних підходів. Суттєво розвинуто методологічні аспекти управління фінансами об'єднаних територіальних громад в Україні на основі сутнісної характеристики, структурної побудови, визначення завдань, основних принципів фінансового контролю. Визначено напрями підвищення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації в Україні.

Завершує монографію п'ятий розділ «Модернізація управління фінансами об'єднаних територіальних громад в Україні», у якому розроблено пропозиції щодо удосконалення управління фінансами об'єднаних територіальних громад в Україні, які, на відміну від наявних, враховують конструктивний зарубіжний досвід та передбачають стимулювання участі об'єднаних територіальних громад в адмініструванні місцевих податків і зборів та проведення власної політики запозичень.

Отже, матеріал монографічного дослідження характеризується єдністю і логікою викладення, містить науково обґрунтовані теоретичні результати і методичні положення, які мають, безперечно, корисну практичну значущість для розвитку фінансової сфери.

Наукові положення, висновки і пропозиції, що містяться в монографії, характеризуються теоретичним обґрунтуванням і практичним значенням, базуються на дослідженні достатнього обсягу монографічної та спеціальної літератури, аналізі чинних правових актів, статистичних даних органів державної влади та місцевого самоврядування.

Монографія Р. І. Щура є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, має наукову і практичну цінність. Результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі під час викладання дисциплін «Бюджетна система», «Казначейська справа», «Податкова система», «Податковий менеджмент», «Фінансовий менеджмент» і «Місцеві фінанси» майбутнім фахівцям напряму підготовки «Управління та адміністрування», а також будуть корисними для працівників органів місцевого самоврядування.

**Доктор економічних наук, професор,
перший проректор Університету ДФС України**

О. А. Шевчук